

Sivaráma Szvámi

viṣṇava teológus

Sivaráma Szvámi 1949-ben született Budapesten. 1956-ban szülei Kanadába emigráltak, így iskoláit ott végezte. 1973-ban a Kṛṣṇa-tudat Nemzetközi Szervezete (az ISKCON) alapító lelki tanítómestere, A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda tanítványa lett, majd 1979-ben a lemondott szerzetesi (sannyāsa) rendbe lépett.

Jelenleg az ISKCON nemzetközi irányító testületének (GBC) tagja. Magyarországon és a világon több mint ötszáz tanítványa él. Hét filozófiai és teológiai tárgyú könyve magyar és angol nyelven jelent meg. A Magyarországi Kṛṣṇa-tudatú Hívók Közösségét 1987 óta vezeti, amely Sivaráma Szvámi lelki erejének és

szakértő vezetésének köszönhetően a másfélszáz bejegyzett egyház közül ma a negyedik leg támogatottabb vallási közösség Magyarországon, két nagyobb templommal, vidéki központokkal, saját, államilag akkreditált főiskolával, valamint egy kulturális központtal és biofarmmal Somogyvámoson.

Előadás:

A kapcsolatok transzcendentális vonatkozásai

Előadó:

Sivaráma Szvámi

Egy kicsit más irányból közelítem meg a kapcsolatok témáját, mint az előttem szólók, azt vizsgálom meg, mi a kapcsolatok transzcendentális alapja.

Előjáróban szeretném elmondani, hogy mely művek gondolatvilága képezi előadásom háttérét. India legősibb, legfőbb szentírása a *Bhagavad-gītā*, amely vezérfonalként szolgál az emberi élet minden vonatkozásában, így a kapcsolatok tudományának terén is. A kapcsolatok témájáról részletesebben szól Bharata Muni *Nāṭya-śāstra* című műve, amely valójában a drámai kifejezés módszertani kézikönyve. Ezek több ezer éves írások. Még részletesebb és a modern korra fokozottan érvényes az ötszáz éve íródott *Bhakti-rasāmṛta-sindhu*, amelynek címét „A kapcsolatok óceánja”-ként fordíthatjuk, s amely a *rasákról*, a kapcsolatok fajtáiról szól. Ugyanennek a szerzőnek – Rūpa Gosvāminak – egy másik munkája ebben a témakörben az *Ujĵvala-nīlamani*. Ezek a művek mind megtalálhatók főiskolánk könyvtárában.

Azzal a módszerrel szeretném bemutatni a kapcsolatok témáját, hogy alapvető kérdéseket teszek fel, majd ismertetem, hogyan válaszolja meg ezeket a védikus kultúra.

Az első kérdés: Mit nevezünk kapcsolatnak?

Egyféle „árucseré” ez, amelyben két vagy több személy vesz részt partnerként, s amelynek kell hogy legyen valamilyen közös alapja. Létezik olyan kapcsolat, amelynek nincs közös alapja, nem történik benne „árucseré”? Ebben a leegyszerűsített megközelítésben az a válaszuk, hogy nem létezik. A közös alapot nélkülöző kapcsolat diszfunkcionális, nem működő kapcsolat. Egy igazi kapcsolathoz szükséges a közös alap.

Hogyan zajlik egy kapcsolatban az „árucseré”?

E kérdés megválaszolásához figyelembe kell vennünk két elvet. Az első szerint egy kapcsolatnak van alanya és tárgya, a második elv értelmében az alany és a tárgy szerepe folyamatosan cserélődik. Határozzuk meg, hogy mit jelent az „alany” és a „tárgy” kifejezés egy kapcsolat esetében. Az érző, cselekvő fél a kapcsolat alanya, akire pedig az érzelem vagy a cselekvés irányul, az a kapcsolat tárgya. Nyilvánvaló, hogy egy működő kapcsolatban a két szerep állandóan cserélődik.

Nézzük meg egy példán keresztül, mit jelent az alany-tárgy kapcsolat. Ezen az ábrán egy stilizált női és férfi alak látható. Mondjuk, hogy ez a hölgy éppen beszél az úrhoz. A kapcsolatnak, illetve a beszélgetésnek tehát most a nő az alanya, a férfi pedig a tárgya. A kommunikáció azt jelenti, hogy időről időre szerepcseré történik, tehát amikor az úr beszél, akkor ő lesz a beszélgetés alanya és a hölgy a tárgya. Így váltakozik az alany és a tárgy szerepe a kapcsolatban. Ezt a kapcsolatot lehetne olyan aspektusból is vizsgálni, hogy nem azt nézzük, ki beszél, hanem azt, hogy ki hallgat. Az előbbi példánkat tekintve, amikor a hölgy beszél és az úr hallgat, a hallgatás szempontjából a férfi a kapcsolat alanya, a nő pedig a tárgya.

A következő kérdés az, hogy milyen „árufélelések” cserélődnek egy kapcsolatban?

Az elsődleges „áru” az érzelem, utána

következik a cselekvés. Mondhatná valaki, az árucseré egy kapcsolatban azt jelenti, hogy ha valami történik, azt várjuk a másiktól, hogy mutasson valamilyen érzelmet. De ha alaposabban megvizsgáljuk, azt látjuk, hogy a cselekvés forrása mindig egy gondolat vagy érzélem. Tehát az elsődleges „áru” az érzélem, s az érzélem következménye a cselekvés.

Szeretnék az érzélem típusairól részletesebben beszélni. Megfigyelhetjük, hogy vannak elsődleges és másodlagos érzelmek. Az elsődleges érzélem a szeretet. Ez nem olyan nagy titok, mindenki tudja, hogy ez az alapja a kapcsolatoknak. A kapcsolatok másodlagos aspektusai: a csodálkozás, tréfálkozás, udvariasság, együttérzés, düh, félelem, rettenet. Az érzelmek típusait a tenger hullámaihoz hasonlíthatjuk: a nagy hullámok tetején keletkeznek a kis hullámok, amelyek nem létezhetnének a nagy, a fő hullám nélkül. Ugyanígy, ezek a másodlagos érzelmek segítik, erősítik, díszítik a kapcsolat fő érzelmét, a szeretetet.

Vajon csak egyféle szeretet létezik?

A válasz: nem. A szeretet ötféle módját határozhatjuk meg, melyek a következők: semleges, szolgai, baráti, szülői és szerelmi szeretet. Hamarosan ismertetem az ötféle szeretet jellemzőit, s akkor látni fogjuk, hogy ezek hierarchikusan épülnek egymásra.

Ha alkalmazzuk a szeretetre az alany és a tárgy kapcsolati formuláját, akkor azt látjuk, hogy egy szeretetteljes családban a testvérek, szülők, nagyszülők, rokonok, szomszédok más-más módon viszonyulnak például egy kisbabához. Ki ez a kisbaba? Ő a szeretet tárgya, a többiek pedig a kapcsolat, a szeretet alanyai. A szeretetnek kétféle aspektusa van: az egyik a minősége, a másik az, hogy az ötféle kapcsolatnak mely jellemzőit tartalmazza.

Vegyük sorra ezt az ötféle típust.

A semleges szeretet jellemzője az igazi tiszteltet. Például tisztelhetem a főnökömet, akivel semmilyen személyes kapcsolatom nincsen, de dolgozom neki, mert megfelelő lehetőséget ad a munkahely, és jól fizetnek. Mivel semmilyen közvetlen kapcsolat nincs, ezért azt mondhatjuk, hogy a semleges kapcsolat jellemzője a tisztelet.

A szolgai szeretet esetében már van közvetlen kapcsolat. Tudom, hogy ki a főnököm, a mesterelem, akit szolgállok, és közvetlen kapcsolatom van vele. Ugyanakkor a szolgai kapcsolatban jelen van a semleges kapcsolat jellemzője, a tisztelet is. Tehát a szolgai kapcsolatnak vannak saját tulajdonságai, ezenkívül tartalmazza a semleges kapcsolat jellemzőit is. És ez így folytatódik a baráti, a szülői és a szerelmi kapcsolatokban is: mindegyik tartalmazza az őt megelőző típus tulajdonságait. A szerelmi kapcsolat nem csupán a test vagy éppen mindenünk felajánlását jelenti a másik számára, hanem jelen van benne a szülői kapcsolat jellemzője, a gondoskodás is. A férj és a feleség gondoskodik egymásról, ugyanakkor barátság is van közöttük. Sőt, a házasság még arról is szól, hogy a felek szolgálják és tisztelik egymást. Figyeljük meg, hogy ha a szerelmi kapcsolatból hiányzik a tisztelet, ha a testünket ugyan felajánljuk egymásnak és jó barátok vagyunk, még mindig hiányzik valami, és ez a hiány a kapcsolatban problémákat fog okozni.

Ez volt a szerelem egyik aspektusa, amit meg akartunk vizsgálni. A másik aspektus a szeretet minősége, a szerint, hogy tiszta vagy tisztátalan-e.

Mi a különbség a tiszta és a tisztátalan szeretet között? A választ akkor tudjuk megadni, ha felismerjük az alanyt és a tárgyat. Felismerni azt jelenti, hogy valamivel azonosítani. Amikor az alany és a tárgy úgy viszonyulnak egymáshoz, hogy a testükkel és az elméjükkel azonosítják

magukat, illetve a másikat, akkor az egy tisztátalan kapcsolat a védikus szentírások szerint. Az ilyen kapcsolat nem valóságos. A tiszta szeretet azt jelenti, hogy helyes tudásunk van az alanyról, a tárgyról és a kapcsolatukról, nem testként, hanem lélekként azonosítjuk őket.

Elérkeztem előadásom legfontosabb részéhez és a megértés kulcspontjához: hogy mi a különbség az anyagi és a transzcendentális kapcsolatok között.

Mi a transzcendentális aspektusa egy kapcsolatnak? Ennek a filozófiának az alapja főleg a *Bhagavad-gītā*-ban található meg. Amikor két (vagy több) személy – az egyik alanya, a másik tárgya a kapcsolatnak, illetve szerepeik cserélődnek – úgy látják, hogy csak ez a test vagyunk, akkor beleesnek abba az általános hibába, amit a modern világ kultúrája képvisel.

Az essenciát, ami valójában vagyunk, nem ismerjük fel. Mi ez az esszencia? Mit jelent az a fogalom, hogy lélek? Meghatároz valamiféle lelki azonosságot. Tegyük fel azt a kérdést, hogy „Ki vagyok én?”. Válaszként általában azonosítjuk magunkat azzal a személlyel, akit a tükörben látunk. Nemcsak a védikus, hanem más szentírások és filozófiák is elmondják, hogy az ilyen azonosítás nem teljes, nem magyaráz meg mindent. Például azt sem, hogy egy életen át változik a testünk, a gondolkodásunk, a viselkedésünk, ugyanakkor van egy állandó tapasztalatunk. Gyerekek, majd ifjú férfiak vagy nők, később öregek vagyunk, de mindig ugyanaz a személy maradunk. Van valami, ami nem változik. Mi az, ami nem változik? Az csak én lehetek. A testem állandóan változik, a kapcsolataimban hol alany, hol tárgy vagyok, de a személyem ugyanaz.

A „Kik vagyunk?” kérdésre a válasz az, hogy az állandó önazonosság vagyunk, és nem ez a változó test. Az állandó önazonosság tapasztalása

azt jelenti, hogy tudatosan észleljük magunkat és egymást. Az, hogy tudattal rendelkezünk, lehetőséget ad olyan kapcsolatok létesítésére, amelyek nem lennének lehetségesek, ha az állandó, tudattal rendelkező élőlény, aki ebben a testben van, elhagyja a testét.

A tiszta kapcsolat tehát a lelki önazonosságról szóló tudás eredménye, a tisztátalan kapcsolat pedig e tudás hiányából fakad. Itt most nemcsak a testi azonosításról van szó, hanem mindenről, amiből hiányzik ez a lelki tudás.

Ezek után megkérdezhetné valaki, hogy a tiszta szeretetet megkaphatjuk-e valamilyen külső forrásból? A válasz: nem. Általában érezzük, hogy a szeretet mindenkinben benne van. De szükséges az is, hogy megfelelő fogalmunk legyen arról, kik vagyunk, hogy felébredhessen bennünk a tiszta szeretet. Amikor a tudatlanság állapotában vagyunk, az befedi ezt az eredeti szeretetet. Ilyenkor azt mondhatjuk, hogy a szeretetnek csak az árnyékát vagy tükröződését érezzük, de nem a valódi érzést.

Ezzel vitába szállhat valaki, mondván, hogy ha azonosítjuk magunkat a testünkkel, akkor boldogságot érzünk. De vizsgáljunk meg néhány magyar statisztikai adatot, amelyek érdekes képet mutatnak arról, mi az eredménye ezeknek a testi kapcsolatoknak.

Nézzük a szerelmi kapcsolatokat. Az embereknek kb. 55%-a úgy gondolja, hogy kölcsönös szerelemben-szeretetben él. Ám ez az érzelm egy idő után elmúlik, a kapcsolat megváltozik, már nem szeretik egymást. Miért történik ez?

A szerelmesekből szülők lesznek; de az abortuszok számát látva megállapíthatjuk, hogy sokan nem vállalják a szülői felelősséget sem.

Sokféle statisztika létezik még; például a szolgai, a semleges vagy a baráti kapcsolatokban az emberek visszaélnék egymás szeretetével. Miért?

Azért, mert önmagukat és a többi embert az ideiglenes testükkel azonosítják, s két ideiglenes test viszonyulása ideiglenes kapcsolatot eredményez. Az ilyen kapcsolat azonban nem képes igazi boldogságot, igazi szeretetet nyújtani.

Amikor két lélek, két olyan személy lép kapcsolatba, aki a lelkével azonosítja magát, ők erős szeretetet képesek érezni. Az ilyen kapcsolatnak van még egy titkos aspektusa. A tiszta kapcsolat akkor működik, ha Istent is bevonjuk. Vannak olyan emberek, akik fontosnak tartják, hogy egymáshoz egy mélyebb, lelki szempontból viszonyuljanak, de ebbe nem vonják be Istent. Lehet ebben a világban úgy élni, hogy az emberek közötti tiszta kapcsolatban nincs helye Istennek? A válasz az, hogy nem lehet. (Tőlem nem is várhattok más választ.) Miért? Azért, mert Isten mindenhol és mindenben jelen van, minden atomban, minden személyben. Ha például hárman tartózkodnak egy szobában, és abból csak ketten próbálnak őszinte kapcsolatot felépíteni, teljesen hanyagolva a harmadikat, ez a kapcsolat-építés tökéletlen. Szükséges, hogy bevonjuk Istent is a kapcsolatainkba. Hogyan tegyük ezt? Hogy működik egy olyan tökéletes kapcsolat, amelyben Isten jelen van? Ez azt jelenti, hogy megszűnik a szerelem, a barátság, a szülői kapcsolat? Nem, hanem azt jelenti, hogy elfogadunk három alapelvet. Az első: az emberek a kapcsolat alanyai. A második: Isten a legfelsőbb mester. A harmadik: mi, az emberek szolgái hangulatban szeretjük Őt. Ha elfogadjuk ezt a három elvet, akkor válhat

a korábban felsorolt ötféle kapcsolat tartóssá, kielégítővé és tökéletessé.

És vajon ez a módszer csak a „krisnásokra” érvényes? Nem, ez mindegyik vallásra igaz.

Minden vallásban közös, mindegyik azt az álláspontot képviseli, hogy lelkek vagyunk, nem pedig ez a test. De akkor mi ez a test? A test olyan a léleknek, mint egy ruha. Isten pedig a legfelsőbb személy, ebben nincs vita, Ő a teremtő mester, és mi a szolgálói vagyunk.

Azok a vallások, amelyek ezzel összhangban vannak, és amit mi a *Bhagavad-gītā* alapján tanítunk, azoknak a célja az, hogy másképp közelítsük meg a kapcsolatok kérdését, mint a modern világ. Nem nemi, etnikai vagy faji alapon, hanem a lelken keresztül, ami mindenkiben közös és ugyanolyan. Sajnos, a mi modern társadalmi rendszerünk nem így gondolkodik, teljesen mást tanít a világról. Hiába élnek az emberek egy házban, egy szobában, mégis idegenek maradnak egymás számára, mert nem ismerik fel sem magukat, sem egymást, csak valamiféle képet, arculatot észlelnek. Hibás elképzelésük van arról, hogy kit látnak, és mélyebben nem akarják megismerni.

A védikus szentírások a proaktív megközelítést javasolják, amely nélkül idegenek maradunk egymás számára a kapcsolatainkban.

Remélem, a mai előadás inspirációt ad ahhoz a kedves vendégeknek, hogy a saját kapcsolataikat is proaktívabbá tegyék!

